

РИЈЕЧ УРЕДНИКА

„ЦРНОГОРСКИ“ САМО „ЗА ПО КУЋИ“

То што Конгресна библиотека из Вашингтона, односно Комитет за стандардизацију ИСО 629-2, упорно одбија да изврши међународну кодификацију тзв. црногорског је-зика, с образложењем да се „посебни кодови додјељују на основу лингвистичких разлика, а не на основу политичких или географских“, није никакво изненађење. Посебан кôд немају ни „амерички енглески“ ни „аустралијски енглески“, па када немају они, како може имати тзв. црногорски?

Конгресна библиотека није донијела овакву одлуку зато што има посебан интерес да чува интегритет српског језичког простора, него напросто зато што су чланови њеног Комитета, служећи се здраворазумском логиком, и да би са-чували стабилност, односно да не би направили „црну рупу“ у систему кодовања, урадили оно што им је била обавеза. Комитет је, за утјеху молитељима, понудио варијантни кôд „црногорски српски“ – СРП-МЕ, за наводну „варијанту српског језика која се говори у Црној Гори“, премда ни та по-нуда не одговара језичкој ситуацији на овом простору. Пи-тање је постоји ли варијанта српског језика „која се говори у Црној Гори“? Данашњу Црну Гору покривају два велика ди-јалекта српског језика: источнохерцеговачки и зетско-сјени-чки или зетско-рашки, који се простиру далеко изван ње-них граница, тако да на овом простору не постоји никаква језичка посебност, која би се могла сматрати језичком ва-ријантом, а камоли посебним језиком. Да су „ковачи“ тзв. црногорског језика стандардизовали, на примјер, подловћенске говоре, који, додуше, не покривају ни једну трећину Црне Горе, али највише одступају од српског језичког стандарда (двоакценатски и четворопадежни систем), онда би се, евентуално, могло говорити о некој црногорској варијанти српског језика. Али они то нијесу учинили, него су збрзили некакву нову назовистандардизацију источнохерцеговачког дијалекта, који је одавно стандардизован као српски књижевни језик, и то именовали као црногорски језик. Нови стандард нити је нови језик, нити варијанта постојећег језика, уколико не стоји на посебној дијалекатској основи, тако да, све док новоцрногорски језикословци не смисле нешто ново, некакав језик који ће се у довољној мјери (по комуникативном критеријуму) разликовати од стандардног српског језика, сва обраћања Конгресној библиотеци биће им узалудна.

Треба знати да је којим случајем било обратно, да је Комитет признао посебан код тзв. црногорском језику, све што је штампано и што ће се убудуће штампати на српском језику у Црној Гори, тачније све што би имало каталожку ознаку Националне библиотеке Црне Горе, појављивало би се у међународном систему кодирања под одредницом „цр-ногорски језик“, без обзира на то да ли је одређени текст на-писао неко ко се национално и језички идентификује као Србин или Црногорац, говорник српског, или као Црногорац, говорник тзв. црногорског језика. Та омча за егзекуцију имена српског језика, одавно је спремљена у институцији која носи име Ђурђа Црнојевића, оног Црнојевића у чијој се штампарији штампа, прије пет вјекова, прва књига на словенском југу, управо на српском језику и ћирилици. Чекао се само дан када ће је затећи Комитет за стандардизацију ИСО 629-2. На срећу, та установа није пристала да буде це-лат у служби црногорских културоцидних претензија.

Напротив, Комитет је изричито оспорио, територијалну (читај: државну), идентификацију текстова у библиотекарству, јер се, како рекоше, „језик неког дјела не може одређивати на основу мјеста у ком је објављено“, и да они желе да „спријече такву опасну праксу којом се ремети по-литика категоризације, и тако осигурају стабилност и континуитет у систему кодирања“. Друкчије речено – да им се не би поновила лудост учињена у договору с Народном би-блиотеком Србије, приликом раздвајања заједничког кода за српскохрватски језик на српски и хрватски, па се од тада све што је на простору бившег српскохрватског језика шта-мпано латиницом у међународном кодном систему појављује под ознаком hrv – хрватски језик.

Овим нам бива јасније и безакоње црногорских језикословаца, који већ годинама, полазећи од апсурдног становишта „да се језик именује по имену државе“, односно „да држава даје име језику“, све што је написано и штампано у Црној Гори на српском, тамо гдје могу (али не и у Националној библиотеци), заводе под тзв. црногорски језик. То је највидљивије у овдашњој уџбеничкој литератури. Тамо се отишло и даље од тога, па се и дјела аутора који нити су кад живјели на територији данашње Црне Горе нити су ту шта-мпали своје књиге, попут С. М. Љубише, или који су само рођени у Црној Гори, а стварали су и своја дјела штампали у другим срединама, или су оставили јасне исказнице да су стварали на српском језику, попут П. П. Његоша, сврстана у црногорску књижевност, јер су наводно писана на црногорском језику. У питању је опасан језички инжењеринг, којим се грађани Црне Горе, баштиници српског језичког, културног и националног идентитета, развлашћују од свог културног наслеђа, чиме се жели измијенити њихов историјски код а српско име на овом простору учинити непостојећим.

Конгресна библиотека, ипак, није што и Амерички Конгрес, Бијела кућа или НАТО савез.

Затражити од ње да озакони име непостојећег језика исто је као када би од Ме-ђународне уније за чисту и примијењену хемију (IUPAC) за-тражили да у Менделејев Периодни систем унесе ознаку непостојећег хемијског елемента.

Али они који су то тражили добили су прави одговор, коме се нема шта ни додати ни одузети: „Посебни ко-дови додјељују се на основу лингвистичких разлика, а не на основу политичких или географских“!

Пред овом кратком и јасном реченицом пада сва ар-гументација (боље рећи: падају сви изговори и све агитеме) црногорске власти и њених културтрегера, приручних лингвиста и спин-доктора, почевши од оне познате флоскуле да је „право сваког народа да свој језик назове својим именом“, до тврдње доскорашњег предсједника ЦАНУ, да „име језику даје држава“, те „да се власт у одабиру службеног језика руководила искуством у региону“, како је својевремено предсједник Владе Мило Ђукановић правдао уставну одредбу о службеном (непостојећем) језику у Црној Гори, итд.

Комитет је, као што се види, одбацио све тзв. политичке критеријуме, којима црногорска власт, покушава издејствовати, међународно признање „црногорском језику“. Поменута „оправдања“ – „право сваког народа да свој језик назове својим именом“, као и „критеријум постојања независне државе“, те „критеријум уставног одређења језика“, „критеријум договора политичких ауторитета“, итд. (има их најмање осам, по класификацији проф. Милоша Ковачевића), ако могу бити „аргументи“ за ЦАНУ-ДАНУ, Министар-ство просвјете, поједине студијске програме на Филолошком факултету, Институту за језикословље и за друге креаторе новог идентитета Црне Горе, не могу и за лингвисте и Комитет за стандардизацију ИСО 629-2. „Сви ти критеријуми – како каже проф. Ковачевић – углавном су смишљани као оправдања за преименовања српскога језика“.

Овако формулисан одговор Вашингтонске библиотеке заправо је пресуда којом се дефинитивно рјешава наш су-штински спор око тога да ли је име језика у надлежности политике или науке, односно да ли су за одређивање језичког идентитета пресудни лингвистички (генетски, структур-ни и комуникативни) или политички критеријуми, а која, као што видимо, долази од, за то питање, једине овлаштене међународне институције. Али је он и више од тога: пресуда цјелокупном новоцрногорском идеолошком пројекту!

Као таква, она је довољан разлог за покретање проце-дуре око промјене уставних одредби о службеном језику у Црној Гори, као и из њих проистеклих рјешења у школском законодавству. То је најмање што би, у оваквој ситуацији, једна одговорна и легитимна власт требало да учини. Истрајавање на уставној одредби којом је као службени језик у држави проглашено језичко недоношче, које никада неће стасати у посебан језик нити ће му се име наћи у именику језика, не само што је срамота пред међународном јавношћу него је незапамћен примјер правног и још више – менталног насиља државе над својим грађанима (слободним љу-дима), уколико се тако могу звати пода(ј)ници који су прије петнаест година добровољно пристали да им власт навуче „лудачке кошуље“.

Међутим, од сатрапске власти, која је 2004. године извршила државни удар на име језика, на национални, културни и духовни идентитет Црне Горе, на њено историјско, културно и материјално наслеђе, образовни систем и уставни поредак, не треба очекивати да се у овом случају повинује вашингтонској пресуди. Напротив, прогутаће она тај врућ кромпир а да се неће ни накашљати. Језичко недоношче, ко-је је црногорски парламент именовао, прије него је и рођено, као службени језик у Црној Гори, одржаваће се у новоцрногорском идеолошком инкубатору, све док се у том парламенту не стекне нека већина, која ће, измирена с истином и науком, бити спремна да оповргне то именовање и тако ову залуталу земљу изведе на пут који су јој одредили њени творци и њена историја.

Није баш да и неке овдашње српске политичке стран-ке немају разлога да се, након ове пресуде, запитају да ли су неке њихове непринципијелности (изнуђене или исхитрене, свеједно), у колизији с њеним начелима. Није ли парадокс то што су неки њихови лидери, споразумом о статусу српског језика у овдашњем образовном систему и називу наставног предмета, који су 2011, поводећи се за критеријумом „договора политичких ауторитета“, склопили с представницима власти, овјерили (или признали, исто је) постојање тзв. црногорског језика, чак и његову супремацију над српским, а Вишингтонска библиотека упорно одбија да то учини?! Те странке нијесу гласале за октроисани црногорски устав у коме је тзв. црногорски језик установљен као службени, а српски, заједно са језицима мањинских народа, стрпан у не-какав уставни депō језикā „у службеној употреби“, али су преко својих челника потписале споразум а онда и гласале за из њега произашли закон у којима пише исто што и у Ус-таву.

Тај споразум у главним тачкама никада није реализован (рецимо, нијесу сачињени нови наставни програми и уџбеници, па се већ шест година настава у школама изводи по програмима и уџбеницима за тзв. црногорски језик), што је у наставном процесу, на свим нивоима, довело до драстичне маргинализације имена српског језика, као и преиденти-фикације и негирања српске књижевности и српског културног наслеђа у Црној Гори. Укидање предмета српски је-зик на студијским програмима за стране језике

и преводилаштво на Филолошком факултету у Никшићу, посљедњи је примјер таквог нестручног и ненаучног, може се слободно рећи и вандалског односа према имену српског језика и срп-ској култури. Од сада ће студенти поменутих студијских програма, умјесто на српском, преводити само на тзв. црногорском (и дјела српских писаца, зашто не), па и они који српски сматрају својим матерњим језиком. За разлику од својих колега, који држе да им је матерњи језик тзв. црногорски, они ће са једног страног (нематерњег), преводити на други нематерњи језик. Односно, и једни и други преводиће на српском који ће звати црногорским, као у оној анегдоти о Мују који коље свињче, и каже: „Скичало не скичало, за ме-не си јагње“. Шалу настрану, али ови студенти биће изложени двојакој тортури. Прво – имаће статус странаца у властитој кући, а друго – биће принуђени да свој матерњи је-зик зову туђим именом. Преостаје им или да се помире са таквим статусом, или да одустану од студирања, што ће вјероватно неки и учинити. (Србе у Црној Гори куд год крену, било да изваде личну карту или да подигну ђачко свједочан-ство, чека нека спремљена замка). Нажалост, иако се овим чином, још једном показало какве апсурде производи увођење имена непостојећег језика у овдашњи образовни систем (чиме је, између осталог, доведен у питање сам смисао обра-зовања које почива, прије свега, на научној утемељености наставне материје), ниједан професор са тих студијских програма није се томе јавно успротивио, мада и међу њима има Срба, чак и високопозиционираних у неким српским странкама. (Одупирали су се једино професори са студијске групе за српски језик и југословенске књижевности.)

Немају Срби и заступници имена српског језика не-ког посебног разлога за ликовање због ове порука из Ва-шингтона, али имају за једно озбиљно сагледавање онога шта су они сами учинили да би се одупрли деструкцији свог језичког и културног простора.

Наравно, све што она садржи детаљно је расправљено у бројним књигама и текстовима српских лингвиста, књижевника и мислилаца, али, нажалост, није се ваљано ни прочитало ни уважило у многим српским институцијама и организацијама, па ни у онима које су посебно кандидоване за то да воде бригу о српском језику и српском националном идентитету.

Ипак, не треба заборављати, да ће се, по одлуци Ме-ђународног комитета за стандардизацију ИСО 639-2, и даље, широм свијета, користити кôд *срп – српски језик*, за сва издања која излазе на „црногорском језику“, па и за

Граматика црногорског језика

и

Правопис црногорског језика

и

Рјечник црногорског језика

, што је и право, јер, какве год би-ле, те књиге су написане и штампане српским језиком.

У сваком случају, име црногорски језик, остаје засад, што би се рекло, само „за по кући“.